

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

Yrd. Doç. Dr. Yavuz Selim AĞAOĞLU

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Tokat

Yrd. Doç. Dr. Hasan EKER

Hitit Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Çorum

Sevilay AĞAOĞLU

23 Nisan Ulusal Egemenlik Anaokulu Müdürü/Tokat

Özet

Beden Eğitimi ve Spor alanındaki gelişmeler birlikte spor endüstrisinin gelişimini, yeni iş alanlarının doğmasını ve yeni imkânların yaratılmasını mümkün kılabilmektedir. Günümüzde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin alanında aldığı eğitimi istediği şekilde değerlendirememesi bu alandaki mevcut sorunlar olarak görülmektedir. Öğrencilerin kariyer algılamalarının belirlenmesi ve elde edilen duruma göre çözüm üretilmesi çalışmaların daha verimli olmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi ve Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer algılamaları değerlendirilmiştir. Bu nedenle bilgi edinmek amaçlı olarak bir anket çalışması yapılmış ve bu anket çalışması 374 öğrenciye uygulanmıştır. Anket verileri yüzde ve frekans değerleri alınarak yorumlanmıştır.

Çalışmada alanlarında öğrenim görmelerinin doğru tercih olduğunu belirten öğrencilerin n=165 (44,1)'i "kesinlikle katılıyorum" cevabını verirken, n=158 (42,2)'i ise "katılıyorum" cevabını vermişlerdir. Bu durum öğrencilerin tercih ederken öğrenim gördükleri alanın severek ve bilinçli tercih ettiklerini ve pozitif olarak algıladıklarını göstermektedir. Çalışmada elde edilen veriler öğrencilerin beden eğitimi ve spor alanındaki çalışmalara genellikle daha olumlu olarak yaklaştıklarını göstermektedir. Aynı zamanda mezuniyet sonrası kendi alanlarında çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu değerlendirmeler öğrencilerin öğreniminde ve gelecekle ilgili kariyer değerlendirmelerinde alan çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kariyer, Algı.

EVALUATION THE CAREER PERCEPTION OF UNDERGRADUATE HIGH SCHOOL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT STUDENTS

Abstract

With the developments in the field of physical education and sports, the development of sport industry enable the emergency of new business and the creation of new opportunities. Today's problem is that the students who graduated from the School of Physical Education and Sports cannot use their qualification in real life. Determination of student's career perception and solution obtained from the production of situation that will be more efficient for students. In this study, career perceptions of the students who attend to the Schools of Physical Education and Sports in Ondokuz Mayıs University, Niğde University and Gaziosmanpaşa University (Trainer Education Department and Physical Education and Sport Teacher Department) was evaluated. For this reason, a questionnaire has been prepared for gathering information, and was applied to 374 students. Descriptive statistics was conducted to the data (frequency and percentage).

Students percentage who indicated "strongly agree" for the right preferences for their field of education was 44.1% (n=165) and also 42.2% (n=158) marked "agree" choices. These results indicated that students preferred their field of education willingly and consciously. The data obtained from the study in the field of physical education and sport studies show that students often showed positive approached. Students are also stated their willingness for working in their education field after graduation. These assessments will contribute to the work of students with education and career perception about the future.

Key Words: School of Physical Education and Sport, Perception, Career.

* Bu makalenin ilk hâli 12. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulmuştur.

Giriş

Çağdaş toplumsal yaşamda, bireyin mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesinde en önemli faktörlerden birisi de bireyin toplumsal rollerini gerektiği gibi yerine getirebilmesidir. Bu anlamda bireyin yaşamını etkileyen en önemli toplumsal rollerden biri de onun mesleğidir (Özdemir ve ark., 2002: 288.) Dolayısıyla bireylerin ileride sahip olmak istediği mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerileri, kazanacağı eğitimi alması gerekmektedir. Eğitim, temel olarak kişileri ilerideki mesleklerine hazırlamaya yönelik bir araç olarak bu süreci yönetmektedir (Yazıcı, 2009: 33–46).

Meslek seçme sürecinin temelinde bireyin kendini ve meslekleri tanımasının önemi büyüktür. Birey kendini ve meslekleri ne kadar iyi tanıyabilme imkanı bulabilirse, kendi özüne uygun mesleğe yönelmesi de o ölçüde başarılı olacaktır (Özdemir ve ark., 2002:288). Bu anlamda bir çabanın “meslek” olarak kabul edilebilmesi için temel alınabilecek özellikler bulunmaktadır. Bunları, toplumda belirli bir hizmet alanının olması, belli bir eğitim sonunda kazanılabilecek uzmanlık bilgi ve becerisi, kendine özgü mesleki değerlerinin olması olarak tanımlayabiliriz. Aynı zamanda bir mesleğinin bilgi temelini oluşturan etmenler özel alan bilgisi, genel meslek bilgisi, eğitim programı bilgisi, mesleki özel alan bilgisi, öğrenen özellikleri bilgisi, eğitim sistemi bilgisi, eğitim hedefleri, değerleri, tarihi ve felsefi temelleri bilgisi olarak sıralanabilir (Şahin, 2003:269–322).

Bütün bunların yerine getirilebilmesi ve gereksinim duyulan iş gücü için yüksek öğretim programları meslek ve kariyer gelişiminin temelini oluşturmaktadır. Günümüzde meslek sahibi olmak en önemli toplumsal ve ekonomik sorunlardan biri olarak görülmektedir. Bu sorun Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarından mezun olan kişilere de önemli derecede yansımakta ve bu sorun gittikçe büyümektedir. Bu bölümlerden mezun olan kişilerin mesleklerini yapmakta zorluk çekmeleri, çoğunlukla eğitim gördükleri alan dışında çalışmak zorunda kalmaları ya da meslek sahibi olamamaları, bu bölümlerde okuyan öğrencilerin meslekleri ile ilgili geleceğe yönelik beklentilerini olumsuz yönde etkilediği gözlenmektedir. Tüm bu şartların öğrencilerin okula ve derslere karşı tutumlarını, ders çalışmaya yönelik motivasyonlarını ve başarılarını olumsuz yönde etkileyeceği düşünülebilir.

Meslek seçimi, gençler için yaşamlarındaki en önemli kararlardan birisi olmakla birlikte birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreci oluşturmaktadır. Bireyin bu karar sürecinde etkilendiği bir dizi değer yargısı, ilgi ve inançları söz konusu olmaktadır. Meslek seçiminde alanında mevcut bilgi birikimi, bireyin bu kararında mesleğe yönelik olarak duyduğu ilgi, sahip olduğu değerler ve elde edeceği tatmin gibi faktörlerin yanı sıra kişisel özelliklerinin de etkili olduğu bilinmektedir. Öte yandan, sosyoekonomik durum ve aile etkisi gibi etmenler de, ülkeler ve kültürler arasında farklılık göstermekle birlikte meslek seçiminde önemli rol oynamaktadır (Brown, 2002). Uygun bir mesleğe sahip olmak ise, bireye benliğini doyurma, geliştirme, ekonomik yaşamını devam ettirme yanında, birçok

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi

uyum kolaylığı da sağlamanın yanında bireyin kendisi ile yaşantılarının bağdaşması, olgunlaşma ve uyum yeteneğini de artırır (Rosey, 1947: 217).

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümlerinin temel amacı, eğitim ve antrenörlük sektöründe iş görecektir insan gücünü temel eğitimden geçirerek tüm ilgili alanlara spor bilinci ve felsefesinin kazandırılmasıyla sektörün gelişmesine katkıda bulunmaktır. Aynı zamanda eğitim ve antrenörlük sektörüne yetişmiş kalifiye personel ve öğretim yöntemlerini öğretmek dünyada kabul görmüş anlayışa uyum sağlamak, yeni kavram, fikir ve teknolojileri kavrayabilecek üst düzey eğitimci ve antrenör profesyonellerini yetiştirmektir. Bu amaçları kapsayan eğitim sürecinin uygulama, ekonomik olma, gelişmelere uyum sağlayarak hayata hazırlayıcı olma, devamlılık, topluma ve sektöre dönük olma içeriğini taşımalıdır. Sporda altyapı yatırımları, nitelik ve nicelik açısından ne kadar yeterli olursa olsun sosyal üst yapı yatırımları içerisinde en önemli unsuru oluşturan beden eğitimi ve spor eğitimi ile desteklenmedikçe yarar sağlamayacaktır

Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Eğitimi toplumun gözünde akademik zorluğu olmayan meslek grubu olarak dar bir çerçeve içerisinde de algılanabilmektedir. Toplumun meslek gruplarına bakışı, algılamaları, beklentileri kuşkusuz mesleğin sosyal konumunu, prestijini ve gelişmesini etkiler. Beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük zihinsel, fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişim ile birlikte yetenek seçimi ve gelişimini sağlamak gibi önemli sorumluluklara sahip olmanın yanında beden eğitimi ve spor sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur. Beden eğitimi öğretmeni ve antrenör bu rolleri yerine getirirken iletişim, yardım etme, problem çözme ve eğitim süreçleri ile birlikte bağımlı ve bağımsız fonksiyonlarını kullanır. Uygulamaya dayalı tüm disiplinlerin eğitim programlarında olduğu gibi, beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük eğitimi programlarının iki temel ögesi olan teorik bilgi ve uygulama birbirini tamamlayarak alandaki verimliliği sağlayacaktır. Bunun aksine hızlı ve planlanmamış olarak açılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları birçok problemi de beraberinde getirmişlerdir. Bu problemlerin en önemlisi üniversitelerde sadece yeterli sayıda öğretim elemanı gereksinimi olmamasının yanında aynı zamanda yetenekli, mesleğine bağlı ve kendisinden beklenenlerin farkında olan ve bunları gerçekleştirmeye çalışan öğretim elemanlarına da ihtiyaç duyulmasıdır.

Üniversitelerdeki eğitim ve öğretim süreci nitelikli insanı yetiştirmeye çalışan eylemler bütünüdür. Eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ile yetiştirilmesi amaçlanan insanın sahip olduğu bilgileri sadece zihinsel değil, davranış ve tutum düzeyinde de yansıtabilen üretken bir insan olmasını amaçlamaktadır. Eğitim ve öğretim, doğası gereği, insanların bireysel performansları üzerine kurulmuştur, iletişim gerektirmektedir ve içerdiği sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri olarak kabul edilmektedir. Ülkemizin yeterli sayıda, iyi yetişmiş nitelikli öğretmen ve antrenöre ihtiyacı bulunduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bu görevi ülkemizde, öğretmen ve antrenör ihtiyacını Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile Eğitim

Fakültelerine Bağlı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümleri üstlenmektedirler (Hergüner ve ark., 2002: 44).

Beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanlarıdır. Yıllardır izlenen yanlış politikalar yüzünden Türkiye’de öğretmenlik ve antrenörlük mesleği daima değişik meslek gruplarındaki insanlara açık olmuş, öğretmenlik ve antrenörlük kolay elde edilebilen, herkesin yapabileceği bir meslek konumuna getirilmiştir. Günümüzde toplumlar sağlıklı kuşaklar yaratmak için beden eğitimi ve sporu genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görmektedirler. Onun için de olayı bir devlet politikası olarak benimseyip insan yaşamının her devresini kapsayacak biçimde yürütülmesini istemektedirler. Özellikle okullarda beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sevdirmesinde ve uygulanmasında beden eğitimi öğretmenliği ve gençlik merkezlerinde antrenörlük mesleği önemli yer tutar. Bunu da ancak bu işten bilimsel olarak anlayan eğitimcilerin olmasıyla sağlanabilecektir (Bilge, 1989).

Kariyer, örgütsel hiyerarşideki basamaklardan yukarıya doğru sürekli yükselmeyi, daha fazla sorumluluk üstlenmeyi, bireyin kişisel ve mesleki deneyim ve etkinlikleriyle kendini gerçekleştirme sürecini ifade etmektedir. Öğretmenlik, adaylık döneminden sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağına ayrılırken, antrenörlükte ise Gençlik ve Spor Bakanlığı teşkilatında ve özel sektörde çalışma imkânı bulunmaktadır. Antrenör yetiştirilmesinde kısa süreli eğitim ile federasyonlar bünyesinde açılan antrenörlük kursları bireylerin yetiştirilmeleri istenilen amaçların gerçekleşmesi için yeterli değildir. Kademeli antrenörlük kursları antrenörlerin meslek yaşantıları içinde performans ve verimliliklerini artırmak için mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeye dönük her türlü eğitsel etkinlikleri kapsamamaktadır. Buna karşılık öğretmenlerin ve antrenörlerin üniversite öğreniminde almış oldukları bilgi ve beceri bu mesleklerin yapılabilmesi için yeterli sayılabilecek düzeyde olabilmektedir. Yetenek sınavları ile alınan öğrencilerin öğrenimleri sürecinde aldıkları bilgi meslekleri için kariyer elde etmelerinin temeli oluşturabilmektedir.

Algılama ile duyu organlarının almış olduğu veriler işlenerek kaydetme ve bilgi kazanımını ve bu kazanılan ve işlenen verilerin dış dünyayla olan iletişimi sağlanmaktadır. Kişinin algılaması iç faktörler tarafından da etkilenir, kişisel deneyim, kişilik vb. (Inamori and Analoui, 2010: 306–321). Birey, kendi dünya görüşüne, inançlarına, değer yargılarına göre algılamaktadır. Algılama sadece fizyolojik bir olay değil, aynı zamanda, bireyin inançlarından, tutumlarından, kişilik özelliklerinden vb. gibi etkilenen göreceli bir yorum olarak da kendisini ifade etmektedir (Kardes, 1991). Sosyal ve çevresel koşulları göz önüne aldığımızda algılama sadece objektif kriterlere göre değil, aynı zamanda subjektif değerlere göre de değişir, kişisel deneyimler, motivasyon, tercihler vb. Diğer bir deyişle kişinin dünyayı algılama biçimidir (Hellriegel ve ark., 1986: 87). Aynı zamanda algılama

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi

kişinin geçmişine ve bilgisine göre şekillenir ve kişiliğin bütünleştirilmiş parçalarını ifade eder (Binbaşıoğlu ve Binbaşıoğlu,1992).

Meslek seçimi, kariyer gelişimi ve psiko-sosyal gelişim birlikte ele alınan üç kavramdır. Meslek seçimi özel bir işe ya da çalışma aktivitesine başlamayı, kariyer gelişimi ise; meslekte yaşam boyu sürdürülen etkinliklerin tümünü kapsar. Meslek ve kariyer kavramları bu nedenle farklı şekilde ele alınır. Meslek; bireyin yaşam rollerinin bir kısmını tanımlarken, kariyer; meslek öncesi, mesleği sürdürme anı ve meslek sonrası ile ilgili tüm rolleri kapsayan gelişimsel bir süreç olarak tanımlanır. Kariyer gelişimi insan gelişiminin bir yönüdür bu nedenle gelişimi yaşam boyu devam eden bir süreç olarak kabul edilir (Yazıcı,2009: 35). Meslek seçimi ve kariyer gelişimi sürecinde bireyin psiko-sosyal gelişim yeteneğinin, bireylerin öğrenme yaşantıları ile mesleki kişilik tiplerinin, bireyin kendini algılama biçiminin (öz kavramı), toplumsal ve kültürel değer yargılarının etkisi olduğu söylenebilir (Hopkins, 2001). Carpenter and Foster (1977) ve Beyon, Kelleen, and Kishor (1998) üç-yönlü kariyer seçim modeli olarak “içsel” (ilgi, iş memnuniyeti vb.), “dışsal” (iş çeşidinin olması, ücretler, prestij vb.), yada “kişiler arası iletişim”(ailenin ve diğerlerinin etkisi) faktörlerini temel almışlardır. Aynı zamanda kültür de kişiler arası iletişimi etkileyen diğer bir husustur (Aycan ve Fikret-Pasa, 2003). Kariyer algısı, öğrencinin, bildiklerinden yola çıkarak şimdiki ve gelecekteki okul başarısı ve sınıf davranışı hakkında yaptığı çıkarımları ifade etmektedir. Başka bir ifade ile öğrencinin kendisinin ne kadar öğrenebileceği ve nasıl bir performans göstereceği hakkında sahip olduğu düşünce ve tutumdur. Öğretim elemanları ve öğrenci ilişkisi, öğrencilerin moral ve motivasyon durumunu önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle de öğrencilerin mesleğe bakış açısını geliştirirken ve gelecekte beklentilerini oluştururken önemli bir noktayı vurgulamaktadır. Ayrıca kariyer algısına kaynaklık eden çok sayıda değişken olabilmektedir. Fiziksel görünüşü, davranışı, başarısı, zekâsı, cinsiyeti, çekiciliği, vücut yapısı, akademik yeteneği, ırkı, toplumsal sınıfı, temizliği, ismi, testlerden elde ettiği sonuçlar, ödevlerde gösterdiği performans, davranışları, konuşma özellikleri, diğer öğretim elemanlarının kanısı, elbisesi, yaşı, duruşu, vücut dili, kişiliği, kardeşleri ve anne-babaları kariyer için kazanım edinebilme uğraşları olarak görülmektedir (Özdemir ve ark., 2002: 288).

Bu çalışmada Ondokuzmayıs Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi ve Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer algılamalarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümleri öğrencilerinden toplam 374 lisans öğrenci üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencileri ile

sınırlı tutulmuştur. Anket dağıtımı esnasında bir araştırmacı anket dolduran öğrencilere rehberlik yapmış ve hata payını en aza indirmeye çalışmıştır. Dağıtılan anketlerin 374 tanesi çalışmada değerlendirilmeye alınmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine iki bölümden oluşan toplam 20 anket sorusu 2011 bahar döneminde öğrencilere uygulanmıştır. İlk bölüm kişisel bilgileri içeren 10 adet, ikinci bölüm ise okudukları alanla ilgili kariyer algılamalarını tespit etmek amaçlı 10 sorudan oluşmaktadır. Anket daha önce yapılmış olan literatür çalışmaları taranarak problem cümlesi şeklinde geliştirilmiştir. Ankete katılan öğrencilere en uygun seçeneği işaretlemeleri söylenmiştir. Ölçekte 5“kesinlikle katılıyorum”, 1 ise “kesinlikle katılmıyorum” a karşılık 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin kariyer algısını etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla basit rastgele örnekleme yöntemi ile beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük eğitimi alan 374 öğrenciye yüz yüze anket tekniği ile sorular yönlendirilmiş ve anketlerden elde edilen sonuçlar SPSS 19 paket programı kullanılarak veri girişi tamamlanmıştır. Çalışmamızda veriler yüzde ve frekans dağılımı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

1. Kişisel Bilgiler

Tablo 1: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Üniversite*

Üniversiteler	n	%
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	136	36,3
Ondokuzmayıs Üniversitesi	111	29,7
Niğde Üniversitesi	127	34,0
Toplam	374	100,0

Bu çalışmada 3 devlet üniversitesi denek olarak kullanılmıştır. Örneklem olarak birbirine yakın orandaki öğrenci üzerinde anket çalışması yapılmıştır.

Tablo 2: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Bölüm*

Bölümler	n	%
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	168	44,9
Antrenörlük Eğitimi Bölümü	206	55,1
Toplam	374	100,0

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımında antrenörlük bölümü öğrencileri % 55,1 ile ilk sırada yer almaktadır. Antrenörlük bölümü öğrencilerinin sınıf kontenjanlarının yüksek olması ve 2. Öğretim okuma hakkına sahip olmaları nedeniyle bölümlerdeki toplam öğrenci sayıları beden eğitimi öğretmenliği bölümlerine göre daha fazladır.

*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin
Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi*

Tablo 3: Cinsiyet Dağılımlarını Gösteren Tablo

Cinsiyet	n	%
Bay	192	51,3
Bayan	182	48,7
Toplam	374	100,0

Erkek öğrencilerin yetenek giriş sınavlarındaki başvurularının yüksek olması neticesinde Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokullarının Yüksek Öğretim Kurulu(YÖK) 'e gönderdikleri kontenjanlarda erkek öğrencilerin yüksek tutulmaktadır. Bu nedenden dolayı (YÖK) erkek öğrencilerin kontenjan oranı daha yüksek olarak tutulmaktadır.

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Lise Alan Seçim Oranları

Alanlar	n	%
Fen Bilimleri	40	10,7
Sosyal Bilimler	128	34,2
Yabancı Dil Alanı	6	1,6
Türkçe Matematik Alanı Liseler	172	46,0
Spor Liseleri	17	4,5
Sanat Liseleri	11	2,9
Toplam	374	100,0

Tablo 5: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundaki Lisanslı Öğrencilerin Oranı

Lisanslı	n	%
Evet	273	73,0
Hayır	101	27,0
Toplam	374	100,0

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu(%73,0) oranında sporcu lisansına sahiptir. Öğrencilerin bir spor ile aktif olarak ilgilenmekte olduğu ve bir branşta lisanslı olarak spor yaptıkları görülmektedir. Bu da lisanslı sporcuların daha fazla sayıda bölümlere yerleştiğini göstermektedir ki, bu durum da beden eğitimi ve spor yüksekokullarına uygun öğrenci profili oluşturmaktadır.

Tablo 6: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Ailelerinde (Anne-Baba) Lisanslı Olanların Oranı*

Anne-Baba Lisanslı	n	%
Evet	138	36,9
Hayır	236	63,1
Toplam	374	100,0

Öğrenim gören öğrencilerin ailelerinde (anne-baba) lisanslı olarak spor yapanların oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Spor yapmayan ailelerin de çocuklarının bir branşta spor yapmalarını teşvik etmeleri spora verilen önemi göstermektedir.

Tablo 7: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Ailelerinde (Anne-Baba) Kendi Alanında Çalışma Oranı*

Kendi Alanında Çalışma	n	%
Evet	97	26,29
Hayır	277	73,8
Toplam	374	100,0

Öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin (anne-baba) büyük oranda diğer alanlarda meslek sahibi oldukları görülmektedir. Ebeveynler çocuklarının farklı alanda öğrenim görmeleri için yönlendirmişler ya da çocuklarının tercihlerine saygı duymuşlardır.

Tablo 8: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Aile/Akraba /Arkadaş Tarafından Yönlendirilme Oranı*

Yönlendirilme	n	%
Evet	248	66,3
Hayır	126	33,7
Toplam	374	100,0

Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarına yönlendirilme oranı düşük olarak görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin tercihlerinin daha çok kendi istekleri doğrultusunda yapıldığı anlaşılmaktadır.

*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin
Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi*

Tablo 9: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Bölümlerini Bitirdiklerinde Çalışmak İstedikleri Alan*

Çalışma istedikleri Alan	n	%
Beden Eğitimi Öğretmenliği	144	38,5
Antrenörlük	140	37,4
Kurslar	9	2,4
Fitness Merkezi İşletme	14	3,7
Turizm	6	1,6
Spor Federasyonlarında Görev Almak	33	8,8
Diğer	27	7,5
Toplam	374	100,0

Öğrenim gören öğrencilerin kendi alanlarında meslek sahibi olmak istedikleri görülmektedir. Beden eğitimi bölümü öğrencilerin daha homojen bir yaklaşımla kendi mesleklerini yapmak istedikleri görülürken antrenörlük bölümü öğrencilerinin başka alanlarda da çalışmayı düşündükleri görülmektedir. Bunun nedeni olarak antrenörlük bölümü öğrencilerinin KPSS sınavı ile atanmalarında kontenjanların düşük olması ve mezun verme oranının yükselmesiyle KPSS puanlarındaki yükselişin öğrenciler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle başka alanlarda meslek sahibi olmak bir çıkış olarak düşünülmektedir.

Tablo 10: *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin yeterince atandıklarını düşünüyorum*

	n	%
Evet	200	53,4
Hayır	174	46,6
Toplam	374	100,0

Öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunda atanamamak kaygısı bulunmaktadır. Kadro tahsislerindeki kontenjan azlığı, bugüne kadar mezun olan öğrencilerin oranının yüksek olması öğrencilerin atanma beklentisini kırdığını göstermektedir. KPSS sınavının branş sınavına dönmesi ile alanda rekabet doğacaktır. Fakat şu anki sınav sisteminde sınav sistemi alana hitap etmemektedir ve durum öğrencinin öğrenim gördüğü alandaki bilgisi dışında diğer konularla değerlendirilmektedir.

2. Kariyer Algılarının Değerlendirilmesi

Tablo 11: *Mezun olduğum alanda çalışan insanlarla tanışmanın güzel bir duygu olacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	209	55,9
Katılıyorum	145	38,8
Kararsızım	6	1,6
Katılmıyorum	3	8
Kesinlikle Katılmıyorum	11	2,9
Toplam	374	100,0

Öğrencilerin mesleklerini icra ederken mesleğinin doğası gereği çok sayıda insanlarla tanışma imkânının olması mesleğe karşı takınılan olumlu algılama olarak görülmektedir. Meslek seçerken oluşan değişik algıların karşılanması ve bu beklentilerin pozitif olarak algılanması mesleğini en iyi şekilde yapabilme başarısını da artıracaktır.

Tablo 12: *Mezun olduğum alanda çalışmanın doğru bir yatırım olacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	162	43,3
Katılıyorum	160	42,8
Kararsızım	32	8,6
Katılmıyorum	12	3,2
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2,1
Toplam	374	100,0

Meleğinin yıllar alan bir zaman dağılımına yayıldığını ve tüm gelir ayarlamalarını mesleğine göre yapmayı planlayan bir kişinin bu alandaki meslek seçiminde doğru bir yatırım olarak düşünmesi doğaldır. Bu alanlardaki öğrencilerin meslekleri için doğru tercih olarak düşünmeleri ve kabullenmelerin yüksek olması mesleğe karşı olan olumlu bir algılama olarak görülmektedir.

*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin
Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi*

Tablo 13: *Mezun olduğum alanda ilerleme imkânlarımın müsait olacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	101	27,0
Katılıyorum	176	47,1
Kararsızım	69	18,4
Katılmıyorum	19	5,1
Kesinlikle Katılmıyorum	9	2,4
Toplam	374	100,0

Mesleklerinde ilerleme imkânlarının olması meslekteki başarıyı artıracaktır. Sürekli bireyin gelişmesine yönelik çalışmalara teşvik edecek ve kişinin sürekli olumlu algıların olmasını sağlayacaktır.

Tablo 14: *Mezun olduğum alanda alanın sunduğu fırsatlarının tatmin edici olacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	77	20,6
Katılıyorum	192	51,3
Kararsızım	66	17,6
Katılmıyorum	25	6,7
Kesinlikle Katılmıyorum	14	3,7
Toplam	374	100,0

Mesleğin yarattığı fırsatların tatmin edici olması ve bu meslekleri yapan bireylerin karşısına çıkan fırsatlar onların gelecek kariyer olgusunu güçlendirmektedir. Mesleğe karşı oluşan olumlu tutum sağlamaktadır.

Tablo 5: *Alanımda çalışmanın avantajlarının dezavantajlarından daha fazla olacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	88	23,5
Katılıyorum	178	47,6
Kararsızım	67	17,9
Katılmıyorum	29	7,8
Kesinlikle Katılmıyorum	12	3,2
Toplam	374	100,0

Mesleğin yarattığı avantajlar kişilerin başarısını da olumlu etkileyecektir. Bu avantajların olması meslek tercihlerinde ve iş tatminliğinde olumlu değerler yüklemektedir.

Tablo 16: *Mezun olduğum alanda çalışmanın geleceğimi güvence altına alacağını düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	91	24,3
Katılıyorum	167	44,7
Kararsızım	83	22,2
Katılmıyorum	25	6,7
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2,1
Toplam	374	100,0

Bu alanda çalışmak bireyin gelecek algısını ortadan kaldırabilecek bir sonucu doğurmaktadır. Bu algı maddi olabileceği gibi manevi (eş, çocuk, çevre)de olabilmektedir.

Tablo 7: *Mezun olduğum alanda cinsiyet farklılığının gözetilmediğini düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	108	28,9
Katılıyorum	164	43,9
Kararsızım	47	12,6
Katılmıyorum	36	9,6
Kesinlikle Katılmıyorum	19	5,1
Toplam	374	100,0

Mesleğin oluşturduğu sosyal ortamın pozitif değerler oluşturduğu görülmekte ve cinsiyet farklılığının azaldığı bir meslek olarak görülmektedir. Evrensel değerler ve sosyal yapı içerisinde pozitif yaklaşımları olan bir meslek seçimi olarak algılanmaktadır.

Tablo 18: *Mezun Olduğum Alanda Çalışma Saatlerinin Çok İdeal Olduğunu Düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	77	20,6
Katılıyorum	201	53,7
Kararsızım	55	14,7
Katılmıyorum	32	8,6
Kesinlikle Katılmıyorum	9	2,4
Toplam	374	100,0

İş temposu olarak çalışma saatleri çok ideal bir meslek grubunu oluşturmaktadır. Günümüz endüstrisi ve çalışma temposu çalışma saatlerinin artmasına ve çalışma temposunun yükselmesine neden olmaktadır. Aşırı oluşan durum verimliliğin azalmasına iş, aile ve sosyal imkânlardan yararlanma gibi olanakların azalmasına neden olmaktadır.

*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin
Kariyer Algılamalarının Değerlendirilmesi*

Tablo 19: *Mezun olduğum alanın diğer alanlardan daha saygın olduğunu düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	118	31,6
Katılıyorum	155	41,4
Kararsızım	63	16,8
Katılmıyorum	28	7,5
Kesinlikle Katılmıyorum	10	2,7
Toplam	374	100,0

Mesleğin saygınlığına diğer mesleklerden yüksek oranda olumlu cevap verilmesi mesleğin sevilerek yapılacağını bir göstergesi olduğu ve kişisel algılamaların yüksek oranda tutulduğunu göstermektedir.

Tablo 20. *Mezun olduğum alanda meslek sahibi olabileceğimi düşünüyorum*

	n	%
Kesinlikle Katılıyorum	91	24,3
Katılıyorum	156	41,7
Kararsızım	96	25,7
Katılmıyorum	24	6,4
Kesinlikle Katılmıyorum	7	1,9
Toplam	374	100,0

Günümüz şartlarında mezun sayısının yüksek olması, devlete bağlı kadroların atanmasındaki düşük kontenjan ve özel sektörün düşük ücretlerle çalıştırma isteğine rağmen öğrencilerin kendi alanında meslek sahibi olacağını düşünmesi kişisel algılamaların yüksek tutulduğunu göstermektedir. Fakat rakamsal sonuçlar bu olumlu algılamaların aksine çok sayıdaki mezun öğrencinin kendi alanında meslek sahibi olamadığını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin mesleklerini algılama biçimleri üzerinde durulmuştur. 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin daha iyimser oldukları bu çalışmadan anlaşılmaktadır. Bunun netice bölümlerin daha pozitif algılamasını ifade etmektedir. Beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük eğitimi alanında genelde iş bulmanın çok zor olduğu kanaati olsa da Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) giren öğrencilerinin sayısının çokluğu dikkat çekmektedir. Çünkü öğrenciler gerçekten kendi eğitim aldıkları alanlarda meslek sahibi olmak istemektedirler. Fakat bu durum günümüz gerçekleri ile karşılaştırıldığında konuya çok duygusal yaklaşıldığını söyleyebiliriz. Bunun yanında göz önünde tutmamız ve önemsememiz gereken diğer bir husus da, yüksek kariyer

algılamalarına ulaşamadığında bireylerde hayal kırıklığı oluşabilecek ve kişilerin mesleki tatmininde olumsuzluklar görülebilecektir. Öğrencilerin iş kapasitesi kadar öğrencinin öğrenime başlaması ya da öğrenim gören herkese iş sağlama düşüncesi oluşsa da bunun ülke gerçekleri ile özdeşleşmediği, bu konuda bir çözümsüzlüğün olduğu görülmektedir. Yüksekokullar kaliteli öğrenciler yetiştirmeyi hedeflemek için çabalarını sürdürmektedirler. Bunun neticesinde öğrencilerin kariyer algılamaları da bu doğrultuda oluşmaktadır. Fakat günümüz ekonomik şartları kişileri objektif kriterlerin yanında diğer kriterleri sağlamaya, başka alanlarda iş sahibi olma yoluna itmektedir. Öğrenciler çok az sayıda öğrenim gördüğü alanda iş sahibi olmanın yanında başka alanlara yönelerek kariyer algılamalarını gerçekleştirmeye çaba göstermektedirler.

Kaynakça

- Aycan, Z., Fikret-Pasa, S. (2003). "Career Choices, Job Selection Criteria, and Leadership Preferences in a Transitional Nation: The Case of Turkey", *Journal of Career Development*, 30: 131
- Bilge N.(1989). *Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*, Kültür Bakanlığı Yayını, Birinci Baskı, Ankara, s.29
- Binbaşıoğlu C. ve Binbaşıoğlu E. (1992). *Endüstri Psikolojisi*, Ankara, 34.
- Hellriegel, D., Slocum, J. W., Woodman, R. W., (1986). *Organizational Behavior*, New York, 87.
- Hergüner, G., Arslan, S., DüNDAR, H. (2002). "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Dersini Algılama Düzeyleri", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (11). 44.
- Inamori, T. and Analoui, F. (2010). "Beyond Pygmalion effect: the role of managerial perception" *Journal of Management Development*, 29 (4), 306-321.
- Kardes, S.(1991). "Gençliğin Spor Ayakkabı Satın Almasında Tercihlerinin Belirlenmesi", *Pazarlama Dünyası Dergisi*, Cem Ofset Matbaacılık San. A. Ş., 5 (26), 20–21.
- Özdemir, A. R., Özdemir, E., Akça, C., Ediz, B., Akça, A. (2002). "Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik ve Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşım Düzeylerini Etkileyen Bazı Faktörler" *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XV (1), 288-310.
- Rosey, I. M. (1947). *Toward Maturity*, New York: Borne and Noble.
- Şahin, A. E. (2003). "Meslek ve Öğretmenlik". V. Sönmez (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Anı Yay., 269–322
- Tracey, J. G. and Hopkins, N. (2001). Correspondence of Interests and Abilities with Occupational Choise, *Journal of Counseling Psychology*, 178–189.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kuramsal Bir Bakış, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33–46.